

VENDIM
Nr. 41, datë 29.5.2024

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Holta Zaçaj	kryetare,
Marsida Xhaferllari	anëtare,
Fiona Papajorgji	anëtare,
Sonila Bejtja	anëtare,
Sandër Beci	anëtar,
Illir Toska	anëtar,
Marjana Semini	anëtare,
Genti Ibrahimimi	anëtar,

me sekretare Belma Lleshi, në datën 29.5.2024 mori në shqyrtim në seancë plenare mbi bazë të dokumenteve çështjen nr. 25 (Sh) 2023, që u përket:

KËRKUESE: Shoqëria “Ferlut” sh.a., përfaqësuar nga avokat Ervin Metalla, me autorizim.

SUBJEKTE TË INTERESUARA: Shoqëria “Albanian Petroleum Investment” sh.a., përfaqësuar nga avokat Aranit Roshi. Agjencia Shtetërore e Kadastrës, drejtoria vendore Tiranë, në mungesë. Ministria e Financave, përfaqësuar nga Risen Xhaja. Shoqëria “Fiduciaria Marche” S.R.L., në mungesë. Shoqëria “Gpl-Costruzioni Generali” S.R.L., në mungesë. “Raiffeisen Bank” sh.a., përfaqësuar nga Alexander Zsolnai. Avokatura e Shtetit, në mungesë. Luigi Fabri, në mungesë.

OBJEKTI: Shfuqizimi i vendimit nr. 00-2023-882 (117), datë 8.3.2023, të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, si i papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë.

BAZA LIGJORE: Nenet 4, 41, 42, 122, pikat 1 dhe 2, 131, pika 1, shkronja “F”, 134, pika 1, shkronja “I” dhe 142, pika 1, të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë (*Kushtetuta*); neni 6 i Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe neni 1 i Protokollit nr. 1 të saj; nenet 71 dhe 71/a të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar (*ligji nr. 8577/2000*).

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoji relatorin e çështjes Genti Ibrahimimi, mori në shqyrtim pretendimet me shkrim të kërkuases, e cila ka kërkuar pranimin e kërkesës, prapësimet e subjekteve të interesuara, shoqërisë “Albanian Petroleum Investment” sh.a., Ministrisë së Financave, bankës “Raiffeisen Bank” sh.a., të cilat kanë kërkuar rrëzimin e kërkesës, konstatoi mungesën e parashtrimeve me shkrim të subjekteve të interesuara, Agjencisë Shtetërore të Kadastrës (*ASHK*), Avokaturës së Shtetit, shoqërisë “Fiduciaria Marche” s.r.l., shoqërisë “GPL-Costruzioni Generali” s.r.l. dhe Luigi Fabri, si dhe diskutoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

Rrethanat e çështjes

1. Kërkuësja, shoqëria “Ferlut” sh.a, nëpërmjet privatizimit të pjesës (kuotave) shtetërore në kapitalin themeltar të shoqërisë së përbashkët “Diana” sh.p.k., është bërë pronare e objektit ish-

Shkolla e Ushqimit Social në Laprakë, Tiranë, regjistruar në regjistrat e pasurive të paluajtshme si pasuria nr. 7/246-ND, zona kadastrale nr. 8310. Në gentplanin e këtij objekti të shoqërisë “Diana” sh.p.k., trualli i tij pasqyrohet me sipërfaqe 4788.5 m². Për një pjesë të këtij trualli, konkretisht për sipërfaqen 3176 m², kërkesja është në konflikt me shoqërinë “Albanian Petroleum Investment” (AL.P.IN) sh.a., në pronësi të së cilës kjo pasuri është regjistruar në regjistrat e pasurive të paluajtshme, ku identifikohet si pasuria nr. 7/258, zona kadastrale nr. 8310.

2. Shoqëria “AL.P.IN” sh.a. është ortak e vetme e shoqërisë “Tirana Trade Center” (TTC) sh.p.k., pas blerjes së kuotave të kësaj shoqërie nëpërmjet kontratës së shitjes nr. 3048 rep., nr. 480 kol., datë 6.9.2005 (*kontrata e shitjes së kuotave*), nga ortaku i vetëm i saj, shoqëria italiane “GGIF Investment” s.r.l. Kjo e fundit, ka qenë ortak themelues bashkë me shtetin shqiptar i shoqërisë “TTC” sh.p.k., ku shteti shqiptar zotëronte 45% të kuotave, që përfaqësonin kontribute në natyrë, kuota të cilat janë privatizuar në favor të ortakut tjetër, shoqërisë italiane “GGIF Investment” s.r.l., me kontratën nr. 2146 rep., nr. 446 kol., datë 9.8.2005 (*kontrata e privatizimit të kuotave*).

3. Kërkesja ka kërkuar nga Agjencia Kombëtare e Privatizimit (sot Drejtoria e Administrimit dhe Shitjes së Pronave Publike - DASHPP) shitjen e truallit në përdorim të objektit shtetëror të privatizuar nga ajo, për të cilën ka marrë përgjigje me shkresën nr. 3837/1 prot., datë 6.1.2006, ku informohet se procedura për shitjen e truallit nuk mund të vijonte. Ndërsa Bashkia Tiranë, me shkresën nr. 1418/1 prot., datë 14.5.2004, ka informuar kërkesen se nuk mund të bënte vlerësimin e truallit, pasi vërtetimi hipotekar i lëshuar nga Zyra e Regjistrimit të Pasurive të Paluajtshme (ZRPP), Tiranë përmbante shënimin “I vlefshëm për gjykatë” dhe deri në zgjidhjen e këtij problemi vlerësimi i truallit nuk mund të kryhej.

4. Në datën 12.11.2010 shoqëria “AL.P.IN” sh.a. ka paraqitur në gjykatë padi me objekt lirim dhe dorëzim sendi (trualli me sipërfaqe 3176 m²), duke thirrur si palë të paditur shoqërinë “Ferlut” sh.a.

5. Gjatë gjykimit kërkesja ka paraqitur kundërpadi me objekt: i. konstatimin e pavlefshmërisë absolute të *kontratës së shitjes së kuotave dhe të kontratës së privatizimit të kuotave*; ii. kthimin e palëve në gjendjen e mëparshme, duke urdhëruar ZRPP-në, Tiranë të çregjistrojë pasurinë me sipërfaqe 3176 m² nga pronësia e shoqërisë “AL.P.IN” sh.a. dhe ta regjistrojë atë në pronësi të shtetit; iii. detyrimin e DASHPP-së për të filluar procedurën e privatizimit të truallit me sipërfaqe 3176 m², të cilin e ka në posedim dhe gëzon të drejtën e parablerjes, sipas VKM-së nr. 738, datë 8.9.2010, “Për përcaktimin e kritereve dhe të procedurave të shitjes së trojeve në përdorim, sipërfaqe të domosdoshme dhe shtesë funksionale të ndërmarrjeve, shoqërive apo të objekteve shtetërore, të veçuara, të privatizuara dhe të ndërtesave të ndërtuara në bazë të lejeve të ndërtimit”. Kërkesja ka thirrur në cilësinë e palëve të paditura shoqërinë “AL.P.IN” sh.a., Drejtorinë e Administrimit dhe ZRPP-në, Tiranë, shoqëritë “Fiduciaria Marche” s.r.l., “Costruzioni Generali” s.r.l., si dhe shtetasin italian Luigi Fabri, të cilëve u kanë kaluar të drejtat dhe detyrimet e shoqërisë “GIF Investimenti” s.r.l., për sa kohë kjo e fundit nuk ekzistonte më juridikisht si subjekt në momentin e ngritjes së padisë.

6. Në padinë e saj kërkesja ka pretenduar se gëzon të drejtën për privatizimin e truallit me sipërfaqe 3176 m², të cilin e ka në përdorim, ndërsa ka qenë pjesë e gentplanit të objektit shtetëror të shoqërisë “Diana” sh.p.k. të privatizuar nga ajo, por se kjo e drejtë i pengohet nga tjetërsimi i kundërligjshëm i truallit përmes kontratave absolutisht të pavlefshme të lidhura mes të paditurve. Kërkesja ka pretenduar se trualli objekt padie nuk ka qenë asnjëherë pjesë e kapitalit themeltar të shoqërisë “TTC” sh.p.k., si kontribut në natyrë i ortakut shteti shqiptar. Për më tepër, kontributi në natyrë i këtij të fundit ka qenë vetëm në objekte të llojit ndërtesa. Nëpërmjet *kontratës së privatizimit të kuotave*, në kapitalin e shoqërisë “TTC” sh.p.k. është përfshirë padrejtësisht edhe trualli, ndaj për këtë shkak ajo është absolutisht e pavlefshme. Sipas kërkeses, kontrata, në fakt, është për shitjen e pasurisë, kurse për sa i përket shitjes së truallit shoqërisë italiane “GGIF Investment” s.r.l. është në kundërshtim me një dispozitë urdhëruese të ligjit. Konkretisht, bëhet fjalë për ligjin nr. 7512, datë 10.8.1991, “Për

sanksionimin dhe mbrojtjen e pronës private, të nismës së lirë, të veprimtarive private të pavarura dhe privatizimit” (ligji nr. 7512/1991) dhe ligjin nr. 7980, datë 27.7.1995, “Për shitblerjen e trojeve”, të ndryshuar (ligji nr. 7980/1995), të cilat kufizojnë të drejtën e blerjes së trojeve nga të huajt. Po ashtu, ajo kontratë është e pavlefshme edhe për shkak të shitjes së truallit nën vlerë, përveçse kjo shitje është bërë në një kohë kur shoqëria blerëse kishte kaluar në likuidim. Për shkak të pavlefshmërisë së *kontratës së privatizimit të kuotave* është absolutisht e pavlefshme edhe *kontrata e shitjeve të kuotave*, e cila edhe ajo në fakt është për shitjen e truallit, pasi pikërisht nëpërmjet saj shoqëria “AL.P.IN” sh.a. është bërë pronare e tij.

7. Krahës kundërpadisë kërkesja ka paraqitur kallëzim penal kundër punonjësve të Agjencisë Kombëtare të Privatizimit dhe ZRPP-së, Tiranë për veprën penale të shpërdorimit të detyrës, të parashikuar nga neni 248 i Kodit Penal. Për këtë kallëzim, Prokuroria pranë Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, me vendimin e datës 12.7.2011, ka vendosur mosfillimin e procedimit penal, me arsyetimin se nuk mund të ushtrohej ndjekja penale, pasi vepra penale e shpërdorimit të detyrës ishte shuar, ndërsa një pjesë e fakteve të parashtruara në kallëzim nuk parashikohej nga ligji si vepër penale. Për sa u përket pretendimeve të kallëzuesit për pavlefshmërinë e *kontratave të privatizimit të kuotave dhe të shitjes së tyre*, kallëzuesi është orientuar t’i drejtohej gjykatës me padi civile.

8. Gjatë vijimit të procesit gjyqësor, në seancën e datës 15.6.2012 të zhvilluar në Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Tiranë, pala paditëse, shoqëria “AL.P.IN” sh.a., ka hequr dorë nga padia dhe gjykata ka vendosur pushimin e çështjes për këtë pjesë, duke vijuar me shqyrtimin e kundërpadisë dhe konsideruar atë si padi. Në datën 24.10.2012 shoqëria “AL.P.IN” sh.a. ka ngritur përsëri përpara gjykatës, në formën e kundërpadisë, pretendimin për pushimin e cenimit të pronësisë për truallin me sipërfaqe 3176 m², por gjykata në vijim ka vendosur pushimin e kundërpadisë, për shkak të mosparaqitjes në gjykim të përfaqësuesit të kësaj pale pa ndonjë shkak të arsyeshëm, megjithëse kishte dijeni. Në këto kushte gjykimi i çështjes ka vazhduar vetëm mbi padinë e kërkeses.

9. Në përfundim të gjykimit, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, me vendimin nr. 8823, datë 29.7.2013, ka vendosur rrëzimin e padisë së kërkeses, me arsyetimin se asaj i mungon legjitimiteti në ngritjen e padisë në lidhje me kërkimin për detyrimin e DASHPP-së për të filluar procedurën e privatizimit të truallit me sipërfaqe 3176 m², pasi ajo nuk ka gëzuar asnjëherë të drejtën e parablerjes së këtij trualli, për sa kohë ky truall nga viti 1993 ka qenë në pronësi të shoqërisë “TTC” sh.p.k., pra shumë kohë përpara se kërkesja të privatizonte objektin dhe të paraqiste kërkesën për privatizimin e truallit të tij. Po ashtu, gjykata ka gjetur të pabazuar edhe kërkimin e padisë për pavlefshmërinë e *kontratës së privatizimit të kuotave* dhe *kontratës së shitjes së tyre*, duke vlerësuar se nuk ndodhet në asnjë nga kushtet e parashikuara nga neni 92 i Kodit Civil (KC). Sipas gjykatës, pretendimi i palës paditëse (kërkeses) për pavlefshmërinë e *kontratës së privatizimit të kuotave* referuar ligjit nr. 7512/1991, i cili kufizonte të drejtën e blerjes së trojeve nga të huajt, është i pambështetur në prova e në ligj, pasi në rastin konkret nuk kemi të bëjmë me një kontratë shitblerjeje trualli, por me një kontratë për shitjen e kuotave të zotëruara nga shteti në një shoqëri tregtare shqiptare. Për privatizimin e kuotave të shtetit shqiptar në shoqëri është ndjekur procedura ligjore, e cila nuk është kundërshtuar gjyqësisht nga paditësja (kërkesja). Për më tepër, sipas gjykatës, referuar dokumentit hipotekar vërtetim pronësie të datës 14.12.2009, kalimi i pronësisë së truallit nga shoqëria “TTC” sh.p.k. në favor të shoqërisë “AL.P.IN” sh.a. nuk është bërë me anë të *kontratës së shitjes së kuotave*, por me kontratën e shitjes së datës 15.3.2008, e cila nuk është pjesë e këtij gjykimi dhe as nuk është administruar si provë. Kundër këtij vendimi ka ushtruar ankim kërkesja dhe personi i tretë, Avokatura e Shtetit.

10. Gjykata e Apelit Tiranë, me vendimin nr. 3089, datë 11.9.2014, ka vendosur ndryshimin e vendimit të gjykatës së shkallës së parë, duke pranuar pjesërisht padinë e kërkeses dhe konstatuar pjesërisht të pavlefshme *kontratën e privatizimit të kuotave* dhe *kontratën e shitjes së kuotave*, si dhe urdhëruar kthimin dhe regjistrimin e truallit 3176 m² në pronësi të shtetit. Për pjesën tjetër të padisë, gjykata e

apelit ka vendosur rrëzimin e saj. Sipas asaj gjykate, gjykata e shkallës së parë nuk ka vlerësuar drejt provat, duke arritur në përfundime të gabuara për faktet dhe zbatimin e ligjit. Gjykata e apelit ka pranuar se shoqëria “Ferlut” sh.a. ka legjitimitet të plotë për ngritjen e padisë, pasi rezultoi qartësisht e drejta e parablerjes të truallit të përcaktuar në gentplanin e privatizimit prej saj të objektit shtetëror, truall të cilin ajo e ka poseduar në vijimësi. Po ashtu, gjykata e apelit ka arritur në përfundimin se trualli objekt padie nuk ka qenë në pronësi të shoqërisë “TTC” sh.p.k. në momentin e krijimit të saj në vitin 1993, si kontribut në natyrë i ortakut shteti shqiptar. Sipas saj, referuar provave dhe vlerës së pasqyruar në aktet e shoqërisë për kontributin në natyrë të shtetit shqiptar, provohej fakti se ky kontribut në kapitalin e shoqërisë ka konsistuar në 6 objekte dhe mjete xhiroje, ndërsa kontributi për sa i përket truallit ka qenë vetëm në përdorimin e tij, pasi nëse do të pranohej e kundërta, kontributi në natyrë i shtetit shqiptar do të ishte shumë më i lartë pikërisht nisur nga vlera e truallit.

11. Në vijim, gjykata e apelit ka arritur në përfundimin se kalimi në pronësi të të paditurve i truallit objekt padie është në kundërshtim me ligjin, ndaj për këtë pjesë *kontrata e privatizimit të kuotave* dhe *kontrata e shitjes së kuotave* janë absolutisht të pavlefshme. Sipas gjykatës së apelit, pavarësisht emërimit të tyre, këto kontrata janë për shitjen e truallit, pasi çmimi i tyre në fakt përfaqëson pikërisht vlerën e truallit. Nisur nga kjo, gjykata e apelit ka vlerësuar të drejtë pretendimin e kërkuësës për pavlefshmërinë absolute të *kontratës së privatizimit të kuotave*, për shkakun se është bërë në shkellje të një dispozite urdhëruese të ligjit, pikërisht të ligjit nr. 7512/1991 dhe ligjit nr. 7980/1995, të cilat kufizonin të drejtën e blerjes së trojeve nga të huajt, pasi në rastin konkret trualli i është shitur shoqërisë italiane “GGIF Investment” s.r.l. Gjykata e apelit ka konstatuar gjithashtu se gjykata e shkallës së parë nuk ka trajtuar në vendimin e saj pavlefshmërinë e *kontratës së privatizimit të kuotave* që rezultoi nga vlerësimi i truallit nën vlerë dhe as pavlefshmërinë e saj për shkak se ajo është bërë në një kohë kur shoqëria blerëse “GGIF Investment” s.r.l. kishte kaluar në likuidim. Sipas saj, procedura e ndjekur për privatizimin e kuotave, në fakt për shitjen e truallit, është në kundërshtim me ligjin, ndërsa çmimi i privatizimit është përcaktuar në vlerën 77.200.000 lekë, vlerë kjo shumë më e vogël se vlera reale e truallit prej 373.163.956 lekësh. Po sipas gjykatës, provohej se shoqëria blerëse italiane ka kaluar në likuidim prej vitit 2003, ndaj, referuar neneve 34 dhe 35 të KC-së, veprimet juridike të kryera me një subjekt të tillë janë të pavlefshme edhe për këtë shkak. Gjykata e apelit, po ashtu, në ndryshim nga sa ka pranuar gjykata e shkallës së parë, ka arritur në përfundimin se nuk ekziston asnjë kontratë shitjeje e datës 15.3.2008 që të ketë kaluar pronësinë e truallit 3176 m² nga shoqëria “TTC” sh.p.k. tek shoqëria “AL.P.IN” sh.a., ndërsa provohet se kjo pronësi ka kaluar pikërisht nëpërmjet *kontratës së shitjes së kuotave*, referuar përmbajtjes së kësaj të fundit, e cila pavarësisht emërimit në fakt është kontratë për shitjen e truallit.

12. Për sa i përket kërimit të padisë për detyrimin e organit publik që të fillonte procedurën e privatizimit të truallit objekt padie, gjykata e apelit e ka rrëzuar me arsyetimin se fillimi i një procedure të tillë administrative i përket organit publik, i cili, pas konstatimit absolutisht të pavlefshme të kontratave objekt padie dhe kthimin e truallit në pronësi të shtetit, mund të fillonte këtë procedurë dhe truallin detyrimisht duhet t’ia privatizojë kërkuësës.

13. Mbi rekursin e të paditurve shoqëria “AL.P.IN” sh.a. dhe shoqëria “Fiduciaria Marche” s.r.l. dhe të personave të tretë në gjykim, Avokaturës së Shtetit dhe bankës “Raiffeisen Bank” sh.a., Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, në dhomën e këshillimit, me vendimin nr. 00-2023-882 (117), datë 8.3.2023, ka vendosur prishjen e vendimit të gjykatës së apelit dhe lënien në fuqi të vendimit të gjykatës së shkallës së parë. Sipas Kolegjit Civil, vendimi i gjykatës së apelit është i pabazuar në prova dhe në ligj, për pasojë duhet të priset, ndërkohë që vendimi i gjykatës së shkallës së parë është i bazuar në ligj e prova, ndaj ai duhet të lihet në fuqi.

14. Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë ka vlerësuar se shoqëria “Ferlut” sh.a. gëzon legjitimitet procedural (formal), duke qenë se në bazë të VKM-së nr. 562, datë 9.10.1995, “Për shitjen e truallit të

ndërmarrjeve që privatizohen”, pronari që ka blerë një objekt, ka të drejtë të blejë edhe truallin funksional të tij. Pikërisht këtu qëndron edhe interesi i saj, që duke pretenduar se plotëson kriteret ligjore sipas këtij akti nënligjor, të blejë truallin objekt padie. Nisur nga kjo, ndërsa nuk mund të vendosë kthimin e akteve ose pushimin e gjykimit, Gjykata e Lartë është shprehur se do të ndalej në analizën e legjitimitetit substancial (*legitimitio ad causam*) të kërkueses, në përfundim të së cilës ka arritur në konkluzionin se ajo shoqëri nuk e gëzon atë.

15. Sipas Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, me *kontratën e privatizimit të kuotave* është bërë privatizimi i kuotave shtetërore në favor të shoqërisë “GGIF Investment” s.r.l., në përmbajtje të së cilës, më saktësisht në nenin 2 të saj, parashikohet se objekt i saj është shitja e kuotave të zotëruara nga shteti në shoqërinë “TTC” sh.p.k., me vlerën 100.961.657 lekë, që përfaqëson 45% të kuotave të kapitalit shtetëror në këtë shoqëri, ku pjesë e këtij kapitali është edhe trualli me sipërfaqe 38.600 m². Po sipas atij kolegji, me kontratën e shitjes së kuotave, shoqërisë “AL.P.IN” sh.a. i janë shitur 100 % të kuotave të shoqërisë “TTC” sh.p.k., duke u bërë ajo ortak i vetëm i kësaj të fundit. Mbi këtë bazë, Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë ka gjetur të drejtë arsyetimin e gjykatës së shkallës së parë se *kontrata e privatizimit të kuotave* ka pasur për objekt shitjen e kuotave të zotëruara nga shteti shqiptar në shoqërinë “TTC” sh.p.k. dhe jo shitjen e truallit ose të pasurive të paluajtshme, të cilat kanë qenë në pronësi të kësaj shoqërie nga momenti i krijimit dhe që kanë mbetur në pronësi të saj edhe pas *kontratës së privatizimit të kuotave* dhe *kontratës së shitjes së tyre*. Ai kolegji është shprehur se vlerësimi i truallit dhe i ndërtesave është bërë me qëllimin e vetëm për të përcaktuar çmimin e kuotave të shoqërisë, ku këto të fundit kanë qenë objekt shitjeje, për tjetërsimin e të cilave nuk ka pasur asnjë pengesë apo kufizim ligjor, ndaj nuk qëndrojnë pretendimet e paditësit (kërkueses) për pavlefshmërinë absolute të kësaj kontrate.

16. Për më tepër, sipas Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, paditësi (kërkuësja), në zgjidhjen e pasojave që passhoqërojnë pavlefshmërinë absolute të kontratave objekt padie, nuk ka kërkuar detyrimin e Ministrisë së Ekonomisë për ta tjetërsuar truallin në favor të tij, me qëllim për të justifikuar këtu ligjërisht mbrojtjen e interesit të tij (të cenuar), por ka kërkuar vetëm kthimin në gjendjen fillestare, pra në pronësi të shtetit.

17. Në datën 25.9.2023 kërkuësja i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese (*Gjykata*) me ankim kushtetues individual, sipas objektit të tij. Me vendimin e datës 4.12.2023, Mbledhja e Gjyqtarëve të Gjykatës ka vendosur pranimin e kërkesës së një anëtarit të saj për heqjen dorë nga shqyrtimi i kësaj çështjeje. Me vendimin e datës 27.12.2023, Kolegji i Gjykatës ka vendosur kalimin e kërkesës për shqyrtim paraprak në Mbledhjen e Gjyqtarëve, e cila, me vendimin e datës 9.1.2024, ka vendosur kalimin e çështjes për shqyrtim në seancë plenare mbi bazë të dokumenteve.

II

Pretendimet në Gjykatën Kushtetuese

18. Kërkuësja, në mënyrë të përmbledhur, ka pretenduar se në procesin gjyqësor të kundërshtuar është cenuar:

18.1. *E drejta për proces të rregullt në drejtim të:*

18.1.1. *Së drejtës për t’u gjykuar nga një gjykatë e caktuar me ligj*, pasi Gjykata e Lartë të njëjtat fakte të çështjes i ka vlerësuar tërësisht ndryshe nga gjykatat më të ulëta. Kolegji Civil, në paragrafin 55 të vendimit ka ndryshuar ekzistencën e fakteve dhe rrethanave që janë vërtetuar gjatë gjykimit në atë gjykatë dhe ka arritur në konkluzione për faktet në kundërshtim me përfundimet e atyre gjykatave. Ai ka vlerësuar fakte që nuk janë pranuar më parë si të vërteta nga gjykata e apelit dhe ka pranuar si të saktë dhe të vërtetë vlerësimin e fakteve të kryer nga gjykata e shkallës së parë. Në të tilla raste, Gjykata e Lartë nuk mund të zgjedhë se cilin vlerësim të fakteve të marrë të vërtetë, por është e detyruar të

konsiderojë të vërtetë dhe të saktë vlerësimin e fakteve të bërë nga gjykata e apelit, si gjykata e fundit që ka vlerësuar faktet dhe provat dhe vendimi i së cilës është objekt rekursi. Zgjidhja e mosmarrëveshjes midis palëve ndërgjyqëse në këtë çështje shtronte si problematikë vetëm kualifikimin juridik të fakteve dhe provave dhe nuk paraqiste asnjë problematikë të zbatimit të ligjit, ndaj ndërhyrja e Gjykatës së Lartë është tërësisht jashtë funksionit të saj si gjykatë ligji. Kolegji Civil ka shpërfillur dhe anashkaluar tërësisht pretendimet dhe argumentet ligjore të kërkuases duke mos u dhënë përgjigje atyre. Nxjerrja e konkluzionit për provat ndryshe nga vlerësimi i gjykatës së apelit nuk pajtohet me natyrën e gjykimit në Gjykatën e Lartë. Gjkata e Lartë nuk mund të vlerësojë *a priori* nëse është vërtetuar ose jo një fakt i caktuar, qoftë edhe kur konkludimi është bërë nga gjykata e shkallës së parë.

18.1.2. *Së drejtës së aksesit substancial*, pasi as kërkuases, as mbrojtësit ligjor të saj nuk i janë njoftuar rekurset e palëve të paditura edhe pse adresat e tyre u janë komunikuar gjykatave të faktit dhe nuk janë ndryshuar asnjëherë. Për përmbajtjen e rekurseve kërkuësja është vënë në dijeni pas studimit të dosjes dhe pas shpalljes së datës së gjykimit dhe në datën 27.2.2023 ajo i është drejtuar Gjykatës së Lartë me memo, nëpërmjet së cilës ka kërkuar mospranimin e rekurseve të paraqitura.

18.1.3. *Standardit të arsytimit të vendimit gjyqësor*, pasi Kolegji Civil në vendimin e kundërshtuar nuk u ka dhënë përgjigje pretendimeve të kërkuases se truallit me sipërfaqe 3176 m² nuk ka qenë pjesë e kapitalit të shoqërisë “TTC” sh.p.k. dhe se shoqëria “AL.P.I.N” sh.a. e ka fituar pronësinë nga kontrata e shitjes nr. rep. 3048, nr. kol. 480, datë 6.9.2005. Në kundërshtim me sa arsyeton gjykata e shkallës së parë është pikërisht kjo kontratë e shitjes së kuotave që ka transferuar pronësinë e truallit nga shoqëria “TTC” sh.p.k., tek shoqëria “AL.P.I.N” sh.a. Ndërsa kontrata e shitjes e datës 15.3.2008, që sipas gjykatës së shkallës së parë është titulli juridik me anë të të cilit është transferuar pronësia e truallit, nuk ekziston dhe nuk është nënshkruar asnjëherë. Po në këtë drejtim, Kolegji Civil nuk ka arsyetuar për pavlefshmërinë e kontratave të privatizimit, për shkak se truallit nuk ishte pjesë e kapitalit shtetëror në shitje, duke i mohuar kërkuases të drejtën e aksesit substancial në gjykatë. Ky kolegji nuk ka arsyetuar në lidhje me pretendimin e kërkuases se shoqëria “AL.P.I.N” sh.a. e ka blerë truallin nën vlerën që përcaktohet nga aktet nënligjore, çfarë sjell pavlefshmërinë e kontratës së privatizimit. Ai nuk ka arsyetuar dhe nuk i ka dhënë përgjigje pretendimit të kërkuases se në bazë të ligjit nr. 7512/1991 është kufizuar e drejta e blerjes së truallit nga të huajt, sepse kontratat e kundërshtuara kanë për objekt përveç shitblerjes së kuotave edhe kalimin e pronësisë së truallit. Edhe në aspektin formal vendimi i Kolegjit Civil nuk ka parashtruar te faktet e çështjes veprime procedurale të rëndësishme, siç është memoja e datës 27.2.2023 e paraqitur nga kërkuësja dhe memoja e datës 1.3.2023, e depozituar nga pronari i truallit, shoqëria “LTD&Co” sh.p.k., duke mbajtur një qëndrim subjektiv në paraqitjen e rrethanave të çështjes.

18.2. *E drejta e pronës private*, pasi Kolegji Civil nuk ka arsyetuar në lidhje me pretendimet e kërkuases në memon nr. 1317 prot., datë 27.2.2023 dhe pretendimet e shoqërisë “LTD&Co” sh.p.k. në memon nr. 1365 prot., datë 1.3.2023, duke i shpërfillur e anashkaluar ato dhe duke mos iu përgjigjur argumenteve ligjore për pavlefshmërinë e kontratave të privatizimit, si dhe në lidhje me faktin se truallit tashmë ishte përfituar nëpërmjet procedurës së legalizimit dhe ishte tjetërsuar te palët e treta. Kolegji Civil ka arsyetuar dhe zgjidhur mosmarrëveshjen bazuar vetëm në një arsyetim të përciptë dhe të përgjithshëm, jo mbi zbatimin e ligjit, por mbi vlerësimin e fakteve, duke cenuar të drejtën e pronës.

19. Subjekti i interesuar, shoqëria “AL.P.I.N” sh.a., në mënyrë të përmbledhur, ka prapësuar:

19.1. Pretendimi për cenimin e së drejtës për t’u gjykuar nga një gjykatë e caktuar me ligj është i pabazuar, pasi Gjkata e Lartë nuk ka asnjë kufizim që të bëjë vlerësimin e fakteve apo rrethanave sipas vlerësimit të bërë nga gjykata e shkallës së parë, duke vlerësuar se kjo e fundit ka bërë një përcaktim të saktë dhe korrekt të rrethanave të faktit. Pretendimi i kërkuases për kufizimin e së drejtës së Gjykatës së Lartë vetëm në vlerësimin e fakteve dhe provave të bërë nga gjykata e apelit apo pranimit *apriori* si të mirëqena

i këtyre vlerësimeve, duke përjashtuar vlerësimet dhe përfundimet e gjykatës së shkallës së parë, përbën një deformim të kontrollit gjyqësor që Gjykata e Lartë ushtron mbi vendimet e gjykatave të faktit.

19.2. Pretendimi për cenimin e së drejtës së aksesit *substancial* është i pabazuar, pasi nga aktet e dosjes gjyqësore rezulton se komunikimi i rekursit është bërë në adresën e përcaktuar nga kërkuuesja në kundërpadi. Gjykata e Lartë e ka njoftuar kërkuuesen për zhvillimin e seancës në dhomën e këshillimit, si dhe e ka informuar për të drejtën e paraqitjes së pretendimeve dhe me memon nr. 1317 prot., datë 27.2.2023 ajo ka paraqitur argumente dhe akte në mbështetje të pretendimeve të saj. Madje edhe shoqëria “LTD&Co” sh.p.k., edhe pse nuk është palë në proces, ka depozituar memon nr. 1365 prot., datë 1.3.2023, ku ka parashtruar argumentet e saj. Referuar të dhënave të faqes zyrtare të Gjykatës së Lartë është shpallur lista e seancave për t’u shqyrtuar në dhomën e këshillimit, ku bën pjesë edhe çështja e kërkueses, dhe njoftimi është bërë në ambientet fizike të kësaj gjykate dhe është i administruar në dosjen gjyqësore. Kërkuuesja, përmes avokatit, ka paraqitur pretendimet dhe prapësimet në lidhje me rekursin, si dhe shkaqet për të cilat është kërkuar lënia në fuqi e vendimit të gjykatës së apelit, të cilat janë marrë në shqyrtim dhe janë vlerësuar nga Gjykata e Lartë, duke mos e vënë kërkuuesen në pozitë të disfavorshme.

19.3. Pretendimi për cenimin e *standardit të arsyetimit të vendimit* është i pabazuar, pasi Kolegji Civil ka sqaruar se objekti i marrëdhënies nuk është kalimi i të drejtave pronësore të truallit, por kalimi i kuotave që pronari shtet ka në shoqërinë “TTC” sh.p.k. dhe ka argumentuar se vlerësimi i truallit si aset i shoqërisë “TTC” sh.p.k., është bërë me qëllimin e vetëm për të përcaktuar çmimin e kuotës. Mungesa e legjitimitetit *substancial* të paditëses, si rrjedhojë e mungesës së interesit të ligjshëm, në kuptim të nenit 32 të Kodit të Procedurës Civile (KPC), është shkaku ligjor dhe argumenti mbi bazën e të cilit Kolegji Civil ka vendosur rrëzimin e padisë. Vendimi nuk rezulton të jetë alogjik, kontradiktor, i paqartë në përmbajtje dhe në vlerësimin e tij Kolegji Civil ka çmuar se pritshmëritë e paditëses nuk u përgjigjen kërtimeve të saj, të cilat janë rrjedhojë e perceptimit të gabuar të marrëdhënies juridiko-civile të krijuar me kontratën nr. 2146, rep nr. 446 kol., datë 9.8.2005, me të cilën kanë kaluar të drejtat e kuotave dhe jo të truallit. Sipërfaqja 3176 m² është në pronësi të shoqërisë “TTC” sh.p.k. që në vitin 1993 dhe është provuar se është ndjekur procedura nga ortaku shtet për kalimin e saj në pronësi të asaj shoqërie me kapital të përbashkët. Procedura e përfshirjes së truallit në pronësi të kësaj të fundit nga pronari shtet nuk është kundërshtuar dhe nuk është bërë ndonjëherë pjesë e debatit gjyqësor.

19.4. Pretendimet për pavlefshmërinë absolute të pjesshme të kontratës nuk qëndrojnë, për më tepër që kërkuuesja, në zgjidhjen e pasojave, nuk ka kërkuar detyrimin e Ministrisë së Ekonomisë të tjetërsojë këtë truall në favor të saj, por kthimin në gjendjen fillestare, pra në pronësi të shtetit. Pretendimi se në ZRPP-në, Tiranë është bërë regjistrimi i kësaj sipërfaqeje në pronësi të shoqërisë “TTC” sh.p.k. në vitin 2005, për rrjedhojë deri në këtë moment prona ka qenë në pronësi të shtetit, është i pabazuar, pasi momenti i kalimit të pronësisë lidhet jo me atë të regjistrimit të pronës, por të kryerjes së veprimit juridik, në rastin konkret kontrata për themelimin e shoqërisë me kapital të përbashkët “TTC” sh.p.k. e vitit 1993.

19.5. Edhe pretendimi për cenimin e së drejtës së pronës është i pabazuar, pasi objekt gjykimi është konstatimi i pavlefshmërisë së kontratës së shitjes të kuotave të vitit 2005 dhe asnjë rrethanë apo ngjarje e ndodhur më vonë nuk mundet të ndryshojë vlefshmërinë ose pavlefshmërinë e veprimit juridik. Kolegji Civil është shprehur për mungesën e legjitimitetit të paditëses për të kërkuar pavlefshmërinë, pa mbajtur asnjë qëndrim në lidhje me vlefshmërinë e procedurës së legalizimit, apo me veprimin juridik të kalimit të pronësisë. Vlefshmëria e procedurës së legalizimit, e cila përbën një titull original të fitimit të pronësisë, vlerësohet nga gjykata administrative, pra një gjykatë me kompetencë funksionale të ndryshme nga ajo civile. Gjithsesi, krijimi i rrethanave të mëpasshme, siç është legalizimi i objektit, nuk mund të përbëjë një premisë që të kufizojë apo kushtëzojë Kolegjin

Civil në ushtrimin e funksionit të tij për të vlerësuar nga kjo perspektivë e re ligjshmërinë e vendimeve gjyqësore.

20. Subjekti i interesuar, Ministria e Financave, në mënyrë të përmbledhur, ka prapësuar si vijon:

20.1. Pretendimi për cenimin e *së drejtës për t'u gjykuar nga një gjykatë e caktuar me ligj* është i pabazuar, pasi funksioni i Gjykatës së Lartë lidhet me kontrollin e vendimmarrjes së gjykatave të faktit për zbatimin e ligjit material dhe procedural. Gjykata e Lartë nuk ka detyrim të marrë të mirëqenë vlerësimin e fakteve të bërë nga gjykata e apelit, pasi ajo kontrollon bazueshmërinë në ligj dhe interpretimin e bërë nga gjykatat e faktit, funksion të cilin e ka ushtruar edhe në rastin konkret.

20.2. Pretendimi për cenimin e *së drejtës së aksesit* është i pabazuar, pasi vetë kërkesja ka parashtruar se ka pasur të drejtën e studimit të dosjes gjyqësore në Gjykatën e Lartë, për t'u njohur me materialet e saj, rrjedhimisht edhe me kërkesat e paraqitura nga palët në proces. Kërkesja është njohur efektivisht me rekursin dhe përmbajtjen e tyre dhe nuk ka hasur në mungesë gatishmërie nga Gjykata e Lartë për t'i vënë në dispozicion materialet e dosjes gjyqësore. Bazuar në këto materiale kërkesja ka paraqitur edhe memon drejtuar Kolegjit Civil, ku ka parashtruar pretendimet dhe argumentet e saj.

20.3. Edhe pretendimi për cenimin e *standardit të arsyetimit të vendimit gjyqësor* është i pabazuar, pasi Kolegji Civil ka mbajtur parasysh të gjitha rrethanat, faktet dhe provat e administruara në gjykim, duke u dhënë përgjigje shteruese çështjeve të parashtruara përpara saj. Në përputhje me rolin e parashikuar nga ligji, Gjykata e Lartë ka tagrin të vlerësojë nëse vendimmarrja e gjykatave të faktit është rrjedhojë e një interpretimi të saktë apo të gabuar të ligjit, gjë të cilën e ka bërë edhe në rastin konkret.

21. Subjekti i interesuar, "Raiffeisen Bank", sh.a., në mënyrë të përmbledhur, ka prapësuar si vijon:

21.1. Pretendimi për cenimin e *së drejtës së aksesit në gjykatë të lidhur me standardin e arsyetimit të vendimit gjyqësor* është i pabazuar, pasi kërkesja e ka ushtruar këtë të drejtë nëpërmjet paraqitjes së parashtrimeve në Gjykatën e Lartë. KPC-ja nuk parashikon dërgimin e memos ose parashtrimeve nga palët nëse gjykata nuk ka çmuar që çështja të gjykohet në seancë gjyqësore. Ankimi kushtetues përmban pretendime për statusin ligjor të pasurisë së paluajtshme objekt gjykimi, por ato nuk janë ngritur gjatë gjykimit të çështjes në gjykatat më të ulëta dhe nuk janë debatuar para gjykatës. Për më tepër, këto pretendime përbëjnë një padi të re që nuk ka lidhje me padinë e gjykuar në procesin e kundërshtuar. Në kërkesë paraqiten edhe pretendime për cenimin e të drejtave kushtetuese të shoqërisë "LTD&Co" sh.p.k., që nuk ka qenë palë në procesin gjyqësor, ndaj nuk gëzon të drejtat procedurale të palëve dhe nuk mund të ndërhyjë në procesin gjyqësor në Gjykatën e Lartë, për sa kohë nuk është legjitimuar nga gjykatat e faktit. Gjykata e Lartë nuk shqyrton themelin e padisë, por vetëm ligjin e zbatueshëm dhe vendimi i saj, si nga pikëpamja formale, ashtu edhe substanciale përmbush standardin e arsyetimit të vendimit gjyqësor.

22. Subjektet e interesuara, Avokatura e Shtetit, ASHK-ja, shoqëria "Fiduciaria Marche" s.r.l., shoqëria GPL-Costruzioni Generali" s.r.l. dhe shtetasi Luigi Fabri, nuk kanë paraqitur prapësime me shkrim, edhe pse janë njoftuar rregullisht.

III

Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

A. Për legjitimitimin e kërkeses

23. Çështja e legjitimitimit (*locus standi*) është një ndër aspektet kryesore që lidhet me nisjen e një procesi kushtetues. Sipas neneve 131, pika 1, shkronja "P" dhe 134, pikat 1, shkronja "I" dhe 2, të Kushtetutës, si dhe nenit 71 të ligjit nr. 8577/2000, çdo individ, person fizik ose juridik, subjekt i së drejtës private dhe publike, mund të vërë në lëvizje Gjykatën për gjykimin përfundimtar të ankesave kundër çdo akti të pushtetit publik ose vendimi gjyqësor që cenon të drejtat dhe liritë themelore të

garantuara në Kushtetutë. Ankimi kushtetues individual, në çdo rast, duhet të plotësojë kriteret kumulative të nenit 71/a të ligjit nr. 8577/2000, që lidhen me shterimin e mjeteve juridike efektive, afatin e paraqitjes së kërkesës, pasojat negative të pësuar në mënyrë të drejtpërdrejtë e reale, mundësinë për rivendosjen e së drejtës së shkelur, si dhe rregullimet e veçanta ligjore të shqyrtimit paraprak të kërkesës.

24. Gjykata vëren se kërkesja legjitimohet *ratione personae*, bazuar në nenet 131, pika 1, shkronja “F” dhe 134, pika 1, shkronja “I”, të Kushtetutës, pasi ka qenë palë në procesin gjyqësor, ndaj të cilit ka ngritur pretendime në këtë Gjykatë dhe ka interes të drejtpërdrejtë në çështjen e parashtruar.

25. Për sa i përket legjitimitit të kërkeses në lidhje me pretendimin se vendimi i Gjykatës së Lartë ka cenuar standardin e arsytimit, pasi nuk ka parashtruar në pjesën e fakteve të çështjes veprime procedurale të rëndësishme siç është memoja e datës 1.3.2023 e depozituar nga një subjekt tjetër, konkretisht pronari i truallit objekt mosmarrëveshjeje, shoqëria “LTD&Co” sh.p.k., Gjykata vëren se, në kuptim të nenit 134, pika 2, të Kushtetutës, individi, si subjekt i kushtëzuar, mund të bëjë kërkesë në Gjykatë vetëm për çështje që lidhen me interesat e tij të drejtpërdrejta, si dhe të provojë se në ç’mënyrë ai është cenuar në të drejtat e tij kushtetuese. Duke qenë se ky pretendim nuk lidhet me cenimin e drejtpërdrejtë të së drejtës kushtetuese të kërkeses për proces të rregullt, por synon mbrojtjen e të drejtave të personave të tretë, kërkesja nuk legjitimohet për paraqitjen e tij, për sa kohë nuk provon të drejtën e saj të cenuar dhe interesin vetjak për mbrojtjen e asaj të drejte.

26. Në lidhje me kriterin e *shterimit të mjeteve juridike efektive*, në kuptim të nenit 131, pika 1, shkronja “F”, të Kushtetutës, Gjykata vëren se kërkesja i është drejtuar asaj me ankim kushtetues individual, duke ngritur pretendime për procesin gjyqësor të zhvilluar në Gjykatën e Lartë, për të cilin nuk ka mjet tjetër juridik në dispozicion për mbrojtjen e të drejtave të saj kushtetuese përveç ankimit kushtetues individual.

27. Lidhur me legjitimitimin *ratione temporis*, neni 71/a, pika 1, shkronja “b”, i ligjit nr. 8577/2000 ka parashikuar se ankimi kushtetues individual duhet të paraqitet në Gjykatë brenda 4 muajve nga konstatimi i cenimit. Në rastet e kundërshtimit të vendimeve gjyqësore, Gjykata, si rregull, e llogarit afatin ligjor 4-mujor nga data e shpalljes së vendimit gjyqësor të arsyetuar në prani të palës. Kur bëhet fjalë për vendime të Gjykatës së Lartë, si datë e marrjes dijeni konsiderohet data në të cilën vendimi i arsyetuar është bërë i disponueshëm për palët përmes depozitimit të tij në sekretarinë gjyqësore dhe publikimit në faqen zyrtare ose njoftimit elektronik të tij në rastin kur palët kanë lënë të dhënat elektronike të *kontaktit (shih vendimin nr. 42, datë 19.9.2023, të Gjykatës Kushtetuese)*.

28. Gjykata vëren se kërkesja i është drejtuar asaj me ankim kushtetues në datën 25.9.2023 për kundërshtimin e vendimit të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, i cili mban datën 8.3.2023. Sipas kërkeses, ajo nuk është njoftuar për vendimin e Gjykatës së Lartë dhe është njohur me të në datën 30.5.2023, kur vendimi është publikuar i arsyetuar në faqen zyrtare të asaj gjykate. Për qëllime të këtij shqyrtimi, kërkesja ka paraqitur edhe shkresën nr. 3750/1 prot., datë 10.7.2023, të Gjykatës së Lartë, sipas së cilës vendimi është bërë i disponueshëm për palët në datën 30.5.2023. Në këtë kushte, Gjykata vlerëson se data e fillimit të afatit 4-mujor për paraqitjen e ankimit kushtetues individual do të konsiderohet data 30.5.2023 kur kërkesja ka marrë dijeni efektivisht për vendimin e kundërshtuar dhe i është dhënë mundësia të njihet me shkaqet e tij. Për rrjedhojë, Gjykata vlerëson se kërkesja legjitimohet edhe *ratione temporis*.

29. Në lidhje me legjitimitimin *ratione materiae*, kërkesja ka pretenduar se vendimi i Kolegjit Civil i ka cenuar të drejtën për t’u gjykuar nga një gjykatë e caktuar me ligj, standardin e arsytimit të vendimit gjyqësor, të drejtën e aksesit substancial, si dhe të drejtën e pronës private. Lidhur me këtë të fundit, Gjykata, duke mbajtur në konsideratë se argumentet lidhen me procesin gjyqësor të kundërshtuar, çmon ta shqyrtojë atë në këndvështrim të nenit 42 të Kushtetutës, sipas të cilit prona nuk mund të

cenohet pa një proces të rregullt ligjor dhe se kushdo, për mbrojtjen e së drejtës kushtetuese të pronës, ka të drejtën e një gjykimi të drejtë.

30. Për sa më lart, Gjykata do të analizojë në themel nëse procesi i zhvilluar nga Gjykata e Lartë, e cila ka dhënë vendimin që kundërshtohet nga kërkuësja, ka përmbushur standardet e procesit të rregullt të garantuar nga neni 42 i Kushtetutës në këndvështrim të aksesit substancial, arsyetimit të vendimit gjyqësor dhe gjykatës së caktuar me ligj.

B. Për themelin e pretendimeve

B. 1. Për cenimin e së drejtës së aksesit substancial

31. Kërkuësja ka pretenduar se asaj nuk i janë njoftuar rekursat e palëve të paditura edhe pse adresa e saj dhe e mbrojtësit u janë komunikuar gjykatave të faktit dhe nuk janë ndryshuar asnjëherë. Sipas kërkuëses, ajo është vënë në dijeni për përmbajtjen e rekurseve pas shpalljes së datës së zhvillimit të gjykimit dhe pas studimit të dosjes gjyqësore. Ajo ka pretenduar se Kolegji Civil ka shpërfillur dhe anashkaluar tërësisht pretendimet e paraqitura në memon e datës 27.2.2023, ku parashtroheshin prapësimet në lidhje me rekursat e palës tjetër në gjykim, duke mos iu përgjigjur argumenteve ligjore të kërkuëses.

32. Sipas subjektit të interesuar, shoqërisë “AL.P.IN” sh.a., rekursi i është komunikuar rregullisht kërkuëses në adresën e përcaktuar në kundërpadi dhe ajo është njoftuar për zhvillimin e seancës në dhomën e këshillimit, si dhe është informuar për të drejtën e paraqitjes së pretendimeve me shkrim. Sipas tij dhe sipas të dhënave të faqes zyrtare të Gjykatës së Lartë është shpallur lista e seancave për t’u shqyrtuar në dhomën e këshillimit ku bënte pjesë edhe çështja e kërkuëses, si dhe është bërë njoftimi në ambientet fizike, i administruar në dosjen gjyqësore. Sipas këtij subjekti, me memon e datës 27.2.2023 kërkuësja ka paraqitur argumentet dhe aktet në mbështetje të pretendimeve të saj, ndërkohë që Gjykata e Lartë ka marrë në shqyrtim dhe ka vlerësuar pretendimet e palëve në proces, duke mos e vënë atë në pozitë të disfavorshme.

33. Subjekti i interesuar, Ministria e Financave, ka prapësuar se kërkuësja ka pasur të drejtën e studimit të dosjes gjyqësore në Gjykatën e Lartë, për t’u njohur me materialet që përmban ajo, rrjedhimisht edhe me kërkesat e palëve në proces dhe mbi këto materiale ka paraqitur memon drejtuar Kolegjit Civil, ku ka parashtruar pretendimet dhe argumentet e veta.

34. Subjekti i interesuar, banka “Raiffeisen Bank” sh.a., ka prapësuar se kërkuësja e ka ushtruar të drejtën e aksesit nëpërmjet paraqitjes së parashtrimeve në Gjykatën e Lartë dhe se KPC-ja nuk parashikon paraqitjen e memos apo të parashtrimeve nëse çështja nuk gjykohet në seancë.

35. Neni 42, pika 1, i Kushtetutës parashikon se prona nuk mund të cenohet pa një proces të rregullt ligjor. Kjo dispozitë sanksionon të drejtën për gjykim, ku e drejta e aksesit, që është e drejta për të vënë në lëvizje gjykatën, përbën një aspekt të saj. E drejta e aksesit u garanton subjekteve të cenuara të drejtën t’i drejtohen një gjykate, e cila do t’i dëgjojë pretendimet e tyre dhe do të shpallë një vendim pas një gjykimi të drejtë dhe publik. Kjo e drejtë e individit nuk përfshin vetëm të drejtën për të vënë në lëvizje gjykatën, por edhe të drejtën për të pasur prej saj një zgjidhje përfundimtare për mosmarrëveshjen objekt gjykimi, pasi aksesi në gjykatë duhet të jetë substancial dhe jo thjesht formal. Në rast se mohohet kjo e drejtë procesi konsiderohet i parregullt, sepse aksesi në gjykatë është, para së gjithash, një kusht kryesor për të realizuar mbrojtjen e të drejtave të tjera të individit (*shih vendimet nr. 22, datë 29.4.2021; nr. 3, datë 23.2.2016, të Gjykatës Kushtetuese*).

36. Në jurisprudencën kushtetuese është theksuar se e drejta për t’u njoftuar dhe për të marrë pjesë në gjykim u paraprin të drejtave të tjera, pasi nëse pala ndërgjyqëse nuk njoftohet për procesin gjyqësor, ajo detyrimisht do të gjendet në pamundësi objektive për të ushtruar të drejtat që i garantohen nga neni 42 i Kushtetutës në kuadrin e një procesi të rregullt ligjor. Në këtë kuptim, kjo e drejtë, ndër të tjera, i krijon një pale ndërgjyqëse të njëjtat mundësi për të paraqitur prova dhe argumente në mbrojtje të interesave vetjakë në raport me palën kundërshtare (*shih vendimet nr. 40, datë 14.9.2023; nr. 8, datë*

23.2.2021; nr. 49, datë 22.7.2016, të Gjykatës Kushtetuese). Për sa i takon procesit në Gjykatën e Lartë, kjo e fundit, pavarësisht nëse i shqyrton çështjet në seancë të hapur publike ose mbi bazë të dokumenteve, ka detyrimin të verifikojë nëse palët në proces kanë marrë dijeni efektivisht për rekursin dhe procesin, me qëllim garantimin e së drejtës së mbrojtjes dhe parimit të barazisë së armëve në gjykim (*shih vendimin nr. 14, datë 21.3.2023, të Gjykatës Kushtetuese*). Gjykata është shprehur, gjithashtu, se është detyrë e administratës gjyqësore të marrë masat për të kryer njoftimin e palëve ndërgjyqëse (*shih vendimet nr. 47, datë 6.7.2015; nr. 32, datë 22.7.2011; nr. 13, datë 4.3.2008, të Gjykatës Kushtetuese*).

37. Në rastin në shqyrtim rezulton se Gjykata e Lartë është vënë në lëvizje mbi bazën e rekurseve të paraqitura nga shoqëria “AL.P.IN” sh.a. dhe shoqëria “Fiduciaria Marche” s.r.l. (palë të paditura në procesin gjyqësor), si dhe Avokatura e Shtetit dhe banka “Raiffeisen Bank” sh.a. (persona të tretë në procesin gjyqësor). Referuar akteve të dosjes gjyqësore të administruar për nevojat e gjykimit kushtetues, rezulton se në dëftesën e komunikimit të rekursit të datës 15.10.2014, e cila i është drejtuar avokatit të kërkuësës, E.D., i cili e ka përfaqësuar atë gjatë gjykimit në shkallën e parë dhe në apel, është shënuar data e marrjes dijeni 28.10.2014 dhe shënimi “nuk e njoh”, ndërsa në dëftesën e komunikimit të rekursit drejtuar kërkuësës rezulton shënimi i shërbimit postar “larguar”. Në këto kushte, sekretaria gjyqësore e Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë në datën 14.11.2014, bazuar në nenin 133 të KPC-së, ka kryer njoftimin me shpallje të rekurseve për kërkuësen, duke dërguar një kopje të tyre pranë selisë së saj dhe një kopje është afishuar në mjediset e gjykatës.

38. Gjithashtu, rezulton se në datën 1.2.2023 është vendosur shqyrtimi i çështjes në dhomën e këshillimit për në datën 1.3.2023 dhe është urdhëruar sekretaria e gjykatës të bëjë njoftimin e palëve sipas nenit 482, pika 2, të KPC-së. Në datën 15.2.2023, sipas të dhënave të faqes zyrtare të asaj Gjykate, është publikuar lista e çështjeve për shqyrtim në dhomën e këshillimit në datën 1.3.2023, ku përfshihej edhe çështja e kërkuësës, e cila është shpallur, sipas akteve të dosjes gjyqësore, edhe në ambientet fizike të asaj gjykate. Po referuar akteve të dosjes gjyqësore, rezulton se kërkuësja në datën 27.2.2023 ka paraqitur në Gjykatën e Lartë memo të nënshkruar nga avokati i saj, ku ka parashtruar prapësimet në lidhje me rekursin e palëve të paditura në proces. Në datën 1.3.2023 Kolegji Civil, pa dhënë arsye, ka vendosur shtyrjen e seancës pas disa ditësh dhe në datën 8.3.2023 çështja është shqyrtuar vetëm mbi bazën e rekurseve të paraqitura në dhomën e këshillimit. Në përfundim të shqyrtimit Kolegji Civil ka vendosur prishjen e vendimit të gjykatës së apelit dhe lënien në fuqi të vendimit të gjykatës së shkallës së parë.

39. Gjykata vëren se nenet 130 dhe 131 të KPC-së, sipas përmbajtjes së tyre në kohën e depozitimit të rekursit (datë 18.10.2014), parashikonin mënyrat dhe format e njoftimit të akteve palëve në proces, në bazë të të cilave njoftimi me shpallje publike bëhej vetëm kur dështonte njoftimi me shkresë ose kur ky njoftim ishte i pamundur, si dhe kur marrësi nuk kishte caktuar një përfaqësues.

40. Gjykata, bazuar në faktet e rezultuara gjatë këtij gjykimi, konstaton se kërkuësja nuk është njoftuar për rekursin e paraqitura nga palët e tjera ndërgjyqëse në procesin gjyqësor as personalisht, as nëpërmjet përfaqësuesit të zgjedhur, çka e ka vënë atë në pamundësi që të paraqiste kundërrkurs për kundërshtimin e pretendimeve të palëve rekursuese. Gjykata konstaton, gjithashtu, se kërkuësja në gjykimin në gjykatën e shkallës së parë dhe në apel është përfaqësuar nga i njëjti avokat, E.D. Pavarësisht këtij fakti, sekretaria e Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, në kushtet kur ka rezultuar se dëftesa e komunikimit të rekursit për kërkuësen është kthyer me shënimin “larguar”, kurse për avokatin është kthyer me shënimin “nuk e njoh”, nuk ka ndjekur rregullat procedurale për të siguruar njoftimin e rekurseve, por është mjaftuar vetëm me mënyrën përjashtimore të njoftimit, atë me shpallje publike.

41. Lidhur me shkeljet procedurale, Gjykata ka theksuar se jo çdo shkelje e bën procesin të parregullt, në aspektin e cenimit të të drejtave kushtetuese, dhe se ndikim të drejtpërdrejtë në një proces ligjor kanë ato shkelje thelbësore, vërtetimi i të cilave do të cenonte të drejtat dhe liritë

themelore të individit (*shih vendimet nr. 71, datë 13.11.2017; nr. 30, datë 19.5.2016, të Gjykatës Kushtetuese*). Gjatë shqyrtimit të pretendimeve për të drejtën për proces të rregullt nuk mjafton vetëm konstatimi i shkeljes procedurale, por duhet të analizohet karakteri i saj, pasojat që kanë ardhur për kërkuesin dhe për interesat që ai përfaqëson (*shih vendimet nr. 5, datë 9.2.2023; nr. 38, datë 2.12.2021, të Gjykatës Kushtetuese*). Nga ana tjetër Gjykata thekson se e drejta për t'u njoftuar u paraprin të drejtave të tjera që garantohen nga neni 42 i Kushtetutës në kuadrin e një procesi të rregullt ligjor, përfshirë atë për të paraqitur prova dhe argumente në mbrojtje të interesave vetjakë në raport me palën kundërshtare.

42. Në kuptim të sa më sipër, pra të pasojave që i kanë ardhur kërkueses nga mosnjoftimi i rekurseve, Gjykata vlerëson se njoftimi i akteve me të cilat vihet në lëvizje një proces gjyqësor ka rëndësi në drejtim të pjesëmarrjes së individit në gjykim dhe të realizimit të të drejtave të tij kushtetuese. Në vlerësimin e Gjykatës, njoftimi në kohën e duhur i akteve gjyqësore përbën një garanci të domosdoshme si për të vënë në dijeni individin për procesin gjyqësor ku ai është palë, ashtu edhe për të garantuar pjesëmarrjen e tij në proces dhe ushtrimin e së drejtës së mbrojtjes dhe përdorimit të mjeteve procedurale në funksion të mbrojtjes së tij, siç është kundërrekursi apo prapësimet ndaj pretendimeve të palës tjetër në proces.

43. Gjykata vëren se kërkuesja nuk është njoftuar për rekursin e palëve të paditura, duke u vënë kështu në pamundësi objektive jo vetëm për të marrë dijeni për vënien në lëvizje të procesit gjyqësor në Gjykatën e Lartë, por edhe për të ushtruar të drejtat e saj që i garantohen nga neni 42 i Kushtetutës, pra për të paraqitur, përmes kundërrekursit ose parashtrimeve në proces, pretendime në mbrojtje të interesave të saj ligjorë e kushtetues. Edhe pse Gjykata e Lartë ka detyrimin të verifikojë, në këndvështrim të garantimit të së drejtës së mbrojtjes dhe parimit të barazisë së armëve, nëse administrata gjyqësore ka marrë masat për të kryer njoftimin e rekursit palëve ndërgjyqëse, ajo nuk është ndaluar në kryerjen e këtij vlerësimi.

44. Gjykata e Lartë, edhe pse kërkuesja i ka sjellë në vëmendje me memon e datës 27.2.2023 se rekursin e palëve të paditura nuk i janë komunikuar, siç rezulton nga dëftesat e komunikimit të administruara në dosjen gjyqësore, ka vazhduar shqyrtimin e tyre pa evidentuar në vendim këto fakte. Po ashtu, ajo nuk ka evidentuar në vendim as pretendimet e parashtruara në këtë memo që lidhen me kundërshtimin e parashtrimeve të palëve rekursuese dhe as nuk i ka marrë në shqyrtim ato, duke mos u dhënë përgjigje përfundimtare dhe të arsyetuar atyre.

45. Gjykata vlerëson të theksojë se pavarësisht se në procesin gjyqësor të zhvilluar në Gjykatën e Lartë kjo e fundit, përmes administratës gjyqësore, ka kryer njoftimin e datës së zhvillimit të seancës gjyqësore në përputhje me parashikimet procedurale të zbatueshme në atë gjykim, kjo nuk është e mjaftueshme për të korrigjuar dhe riparuar të metat e evidentuara në drejtim të njoftimit të rekursit, të cilat kanë sjellë si pasojë humbjen nga ana e kërkueses të së drejtës për të paraqitur kundërrekurs dhe argumente ligjore në kundërshtim të pretendimeve të palëve kundërshtare, si dhe për të parashtruar qëndrimin dhe pretendimet e saj në lidhje me zgjidhjen e çështjes. Në kuptim të së drejtës së aksesit në aspektin substancial, mënyra se si kanë vepruar gjykatat në rastin konkret e kanë vënë kërkuesen në pamundësi të ushtrojë të drejtën e saj të mbrojtjes ndaj shkaqeve të rekursit dhe në këtë mënyrë procesi nuk ka garantuar respektimin e parimit të barazisë së armëve dhe kontradiktoritetit. Për më tepër, që mungesa e njoftimit të rekursit nuk është riparuar nga Gjykata e Lartë, pasi ajo nuk ka marrë në konsideratë dhe nuk ka shqyrtuar parashtrimet dhe argumentet e sjella nga kërkuesja nëpërmjet memos së datës 27.2.2023, e cila mbetej i vetmi mjet i mundshëm procedural për t'u përdorur prej saj. Gjithashtu, Gjykata e Lartë evidenton se Kolegji Civil ka prishur vendimin e gjykatës së apelit që kishte vendosur në favor të kërkueses, duke lënë në fuqi vendimin e gjykatës së shkallës së parë vetëm mbi bazën e shkaqeve të rekurseve të palëve të paditura.

46. Për sa më sipër, nga njëra anë, mosrespektimi i kërkesave procedurale për njoftimin e rekursit nga sekretaria gjyqësore e gjykatës së shkallës së parë dhe, nga ana tjetër, mosverifikimi dhe riparimi i

këtyre shkeljeve nga Gjykata e Lartë, duke mos marrë në shqyrtim pretendimet e kërkuases të paraqitura në aktin “Memo” të datës 27.2.2023, përbën barrë të tepruar për kërkuosen në drejtim të së drejtës së aksesit efektiv në gjykatë. Këto mangësi në njoftimin e rekursit dhe pasojat që kanë sjellje ato konsiderohen, në vlerësimin e Gjykatës, si shkelje thelbësore që e bëjnë procesin të parregullt në kuptimin kushtetues, për sa kohë kanë pasur ndikim në të drejtën e aksesit të kërkuases, pra në të drejtën për t’iu drejtuar Gjykatës së Lartë dhe për të marrë një përgjigje përfundimtare në lidhje me pretendimet e saj, për rrjedhojë edhe në të drejtën për t’u dëgjuar në atë gjykatë në respektim të parimit të barazisë së armëve. Për sa më lart, Gjykata çmon se shkeljet e konstatuara kanë pasur ndikim të drejtpërdrejtë në procesin e zhvilluar në Gjykatën e Lartë, duke e bërë atë proces të parregullt në kuptimin kushtetues, ndaj pretendimi i kërkuases është i bazuar.

B.2. Për cenimin e standardit të arsytimit të vendimit

47. Kërkuësja ka pretenduar se Gjykata e Lartë nuk u ka dhënë përgjigje argumenteve ligjore për pavlefshmërinë e kontratave të privatizimit në përputhje me standardet e vendosura nga jurisprudenca kushtetuese. Gjykata e Lartë, në ndryshim nga faktet e çështjes, ka arsyetuar se kërkuësja nuk ka kërkuar tjetërsimin e trullit, por kthimin në gjendjen fillestare, pra në pronësi të shtetit. Edhe në aspektin formal vendimi i Kolegjit Civil nuk ka pasqyruar memon e datës 27.2.2023, si dhe nuk u ka dhënë përgjigje pretendimeve të parashtruara në të. Kolegji Civil ka arsyetuar dhe zgjidhur mosmarrëveshjen bazuar vetëm në një arsyetim të përciptë dhe të përgjithshëm, jo mbi zbatimin e ligjit, por mbi vlerësimin e fakteve, duke cenuar të drejtën e pronës.

48. Sipas subjektit të interesuar, shoqërisë “ALP.IN” sh.a., vendimi i Kolegjit Civil ka sqaruar se objekti i marrëdhënies nuk është kalimi i të drejtave pronësore të trullit, por kalimi i kuotave që pronari shtet ka në shoqërinë “TTC” sh.p.k. dhe ka argumentuar se vlerësimi i trullit si aset i shoqërisë “TTC” sh.p.k. është bërë me qëllimin e vetëm për të përcaktuar çmimin e kuotës. Vendimi nuk rezulton të jetë alogjik, kontradiktor, i paqartë në përmbajtje dhe në vlerësimin e tij Kolegji Civil ka vlerësuar se pritshmëritë e paditëses nuk u përgjigjen kërtimeve të saj, të cilat janë rrjedhojë e perceptimit të gabuar të marrëdhënies juridiko-civile të krijuar me kontratën nr. 2146, rep. nr. 446 kol., datë 9.8.2005 me të cilën kanë kaluar të drejtat e kuotave dhe jo të trullit.

49. Subjekti i interesuar, Ministria e Financave, ka prapësuar se Gjykata e Lartë ka mbajtur parasysh të gjitha rrethanat, faktet dhe provat e administruara në gjykim, duke i dhënë përgjigje shteruese çështjeve të parashtruara përpara saj. Subjekti i interesuar, banka “Raiffeisen Bank” sh.a., nuk ka prapësuar në drejtim të pretendimit për cenimin e së drejtës për t’u gjykuar nga një gjykatë e caktuar me ligj, por është shprehur se Gjykata e Lartë nuk shqyrton themelin e padisë, por vetëm zbatimin e ligjit dhe se vendimi i saj, si nga pikëpamja formale, ashtu edhe substanciale, përmbush standardin e arsytimit të vendimit gjyqësor.

50. Gjykata në jurisprudencën e saj ka theksuar se e drejta për proces të rregullt ligjor përfshin edhe të drejtën për të pasur një vendim gjyqësor të arsyetuar, që i garantohet individit nga nenet 42 dhe 142, pika 1, të Kushtetutës. Arsyetimi i vendimeve është element thelbësor i një vendimi të drejtë. Funkcioni i një vendimi të arsyetuar është t’u tregojë palëve që ato janë dëgjuar, si dhe u jep mundësinë atyre ta kundërshtojnë atë (*shih vendimet nr. 12, datë 28.2.2024; nr. 21, datë 26.9.2022; nr. 67, datë 10.11.2017, të Gjykatës Kushtetuese*). Vendimi gjyqësor, në çdo rast, duhet të jetë logjik, i rregullt në formë, i qartë dhe jo kontradiktor në përmbajtje. Në tërësinë e tij ai duhet konsideruar si një unitet, në të cilin pjesët përbërëse janë të lidhura ngushtësisht mes tyre. Zbatimi i këtij standardi është vlerësuar nga Gjykata rast pas rasti, në varësi të rrethanave konkrete të çështjes, duke analizuar nëse vendimet gjyqësore të kundërshtuara e kanë përmbushur në mënyrë të mjaftueshme detyrimin për arsyetimin e vendimeve të tyre (*shih vendimet nr. 12, datë 28.2.2024; nr. 21, datë 26.9.2022; nr. 67, datë 10.11.2017, të Gjykatës Kushtetuese*).

51. Po ashtu, Gjykata ka pohuar se vendimi mund të kontrollohet nga një gjykatë më e lartë sipas procedurave përkatëse dhe që kjo të jetë e mundur duhet bërë arsyetimi i vendimit, në të cilin gjyqtari tregon me qartësi faktet dhe ligjin e zbatueshëm, të cilat e kanë çuar në bërjen e një zgjedhjeje ndërmjet disa mundësive (*shih vendimin nr. 28, datë 22.5.2015, të Gjykatës Kushtetuese*).

52. Gjykata vëren se kërkesja ka ngritur padi në gjykatë me objekt konstatimin e pavlefshmërisë absolute të dy kontratave për shitjen e kuotave të shoqërisë tregtare (ku si pjesë e tyre është trajtuar edhe një truall), si dhe kthimin e palëve në gjendjen e mëparshme, me pretendimet se objekt i shitblerjeve ka qenë edhe trualli objekt padie, i cili nuk ishte në pronësi të shoqërisë “TTC” sh.p.k., ligji nuk lejonte shitblerjen e trojeve të huajve, shitja është bërë dukshëm nën vlerë dhe shitblerjet janë bërë nga një person juridik në likuidim. Po kështu, ajo ka kërkuar edhe fillimin e procedurës së privatizimit të truallit në fjalë.

53. Gjykata e shkallës së parë ka vendosur rrëzimin e padisë me arsyetimin se kërkeses i mungonte legjitimiteti aktiv. Sipas asaj gjykate, trualli ka qenë pronë e shoqërisë “TTC” sh.p.k., si pjesë e kontributit të ortakut shtet, ndaj tjetërsimi i kuotave të shoqërisë nuk binte në kundërshtim me ligjin, duke theksuar se kontratat e shitjes kanë pasur në objektin e tyre kuotat dhe jo shitjen e pasurive, pra të truallit. Për këtë arsye, kërkesja nuk gëzonte të drejtën për të privatizuar truallin dhe, për rrjedhojë, as për të kundërshtuar kontratat e shitjes së kuotave.

54. Gjykata e apelit ka vlerësuar se gjykata e shkallës së parë ka gabuar në vlerësimin e provave dhe përcaktimin e fakteve, për rrjedhojë edhe në zbatimin e ligjit material, ndaj ka vendosur ndryshimin e vendimit. Sipas saj, trualli nuk ka qenë pronë e shoqërisë “TTC” sh.p.k., si pjesë e kontributit të ortakut shtet, ndaj tjetërsimi i kuotave të shoqërisë binte në kundërshtim me ligjin, duke theksuar se kontratat e shitjes së kuotave në fakt janë kontrata të shitjes së truallit. Me këtë arsyetim, gjykata e apelit ka vlerësuar se trualli i është shitur një shoqërie të kundërshtim me ligjin. Po ashtu, shitja e truallit është bërë në shkelje të ligjit edhe për sa i përket vlerës së tij, përveçse i është shitur një shoqërie në likuidim. Lidhur me kërkimin për privatizimin e truallit, gjykata e apelit është shprehur në thelb se procedura duhet të fillojë nga organi publik pas konstatimit nga gjykata si absolutisht të pavlefshme të kontratave objekt padie dhe kthimit të truallit në pronësi të shtetit, duke theksuar se trualli duhej t’i privatizohej detyrimisht kërkeses.

55. Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë ka vendosur prishjen e vendimit të gjykatës së apelit dhe lënien në fuqi të vendimit të gjykatës së shkallës së parë, duke u ndalur vetëm në analizën e legjitimitetit të kërkeses në dy aspekte, atë formal dhe substancial. Ai është shprehur se kërkesja ka legjitimitet formal për shkak se ka privatizuar një objekt shtetëror sipas legjislacionit në fuqi, i cili i jep të drejtën edhe për të privatizuar truallin e objektit. Megjithatë, sipas Kolegjit Civil, kërkesja nuk ka legjitimitet substancial, sepse trualli ka qenë pronë e shoqërisë “TTC” sh.p.k. që në krijimin e saj, përpara se kërkesja të privatizonte objektin dhe të kërkonte edhe privatizimin e truallit. Po ashtu, sipas Kolegjit Civil, dy kontratat e shitjes të kundërshtuara nga kërkesja kanë pasur në objektin e tyre kuotat e shoqërisë dhe jo truallin, ndaj pretendimet e kërkeses për pavlefshmërinë absolute të tyre nuk janë të bazuara. Për më tepër, sipas Kolegjit Civil, kërkesja, përveç pavlefshmërisë absolute të kontratave të shitjes dhe kthimit të palëve në gjendjen e mëparshme, nuk ka kërkuar privatizimin e truallit në favor të saj, që do të mund të justifikonte interesin e saj në gjykim.

56. Në analizë të vendimeve gjyqësore, Gjykata vëren se të dyja gjykatat e faktit në vendimet e tyre kanë përcaktuar faktin se kërkesja i bazonte kërkimet e kërkesëpadisë në të drejtën e saj për të privatizuar truallin objekt konflikti. Gjykatat e faktit arritën në përfundime të kundërta lidhur me pyetjen nëse kërkesja kishte ose jo të drejtë të privatizonte truallin objekt konflikti. Konkretisht, gjykata e shkallës së parë u shpreh se kërkesja nuk e kishte këtë të drejtë, pasi trualli kishte kaluar në pronësi të një subjekti privat përpara se kërkesja të privatizonte objektin shtetëror, ndaj ajo nuk mund të kërkonte privatizimin e truallit. Ndërsa gjykata e apelit u shpreh se trualli ka qenë në pronësi të

shtetit dhe jo të subjektit privat, dhe se kontratat e shitjes së truallit ishin absolutisht të pavlefshme për disa shkaqe.

57. Pavarësisht se gjykatat e faktit mbajten qëndrim diametralisht të kundërt për faktet dhe, për rrjedhojë, e zbatuan ligjin tërësisht ndryshe, Kolegji Civil u mjaftua në vendimin e tij me konfirmimin e qëndrimit të gjykatës së shkallës së parë, pa dhënë asnjë arsye se ku qëndronte gabimi ligjor i gjykatës së apelit në përcaktimin e fakteve dhe zbatimin e ligjit. Jo vetëm kaq, por Kolegji Civil ka parashtruar në vendimin e tij se kërkesja nuk ka kërkuar detyrimin e Ministrisë së Ekonomisë për tjetërsimin e truallit në favor të saj, me qëllim për të justifikuar ligjërisht mbrojtjen e interesit të saj, por kthimin në gjendjen fillestare, pra në pronësi të shtetit (*shih paragrafin 55 të vendimit të Gjykatës së Lartë*). Me anë të këtij arsyetimi, Gjykata e Lartë ka arritur në përfundimin se kërkeses i mungonte interesi substancial dhe ka vendosur rrëzimin e padisë.

58. Për sa më sipër, Gjykata çmon se në rastin konkret Gjykata e Lartë, e ndodhur përpara dy zgjidhjeve diametralisht të kundërta, nuk ka përmbushur detyrën e saj në procedurën rishikuese të vendimeve të gjykatave të faktit. Në arsyetimin e vendimit të saj ajo nuk ka treguar me qartësi përse ka zgjedhur të konfirmojë përcaktimin e fakteve të gjykatës së shkallës së parë në raport me atë të gjykatës së apelit, duke mos evidentuar asnjë gabim ligjor në çmuarjen e provave nga kjo e fundit.

59. Po ashtu, vendimi i Gjykatës së Lartë përmban pasaktësi të dukshme në arsyetim, pasaktësi që duket se janë reflektuar më pas edhe në zbatimin e ligjit, të lidhura me mënyrën e zgjidhjes së çështjes. Jo vetëm nga aktet në dosje, por edhe nga vendimmarrja e gjykatave të faktit rezulton qartësisht se kërkesja kishte kërkuar gjyqësisht të drejtën e privatizimit të truallit, fakt të cilin Gjykata e Lartë e ka mohuar shprehimisht në arsyetimin e saj. Për më tepër, edhe nëse një rrethanë e tillë do të ishte e vërtetë, referuar praktikës unifikuese të vetë Gjykatës së Lartë, ajo nuk mund të çonte në rrëzimin e padisë, por do të duhej që për këtë shkak gjykimi të ishte pushuar (*shih vendimin unifikues nr. 5, datë 30.10.2012, të Gjykatës së Lartë*). Prandaj, Gjykata çmon se vendimi i Gjykatës së Lartë në këtë drejtim paraqitet kontradiktor dhe arsyetimi i tij nuk është në koherencë me dispozitivin, i cili ka vendosur rrëzimin e padisë, duke cenuar unitetin e pjesëve të vendimit.

60. Për sa u takon argumenteve të kërkeses për cenimin e standardit të arsyetimit të vendimit të Gjykatës së Lartë, për shkak të mosevidentimit të memos së paraqitur nga kërkesja, Gjykata çmon se ato janë të bazuara, me të njëjtin arsyetim të dhënë gjatë vlerësimit të së drejtës për aksesin substancial (*shih paragrafin 46 të vendimit*). Në këtë pikë, Gjykata evidenton gjithashtu se vendimi i Gjykatës së Lartë nuk i ka dhënë përgjigje pretendimeve të ngritura nga kërkesja që në aktin fillestar të padisë, të cilat ishin parashtruar prej saj edhe në memon drejtuar Gjykatës së Lartë, që lidheshin me dy shkaqet e tjera të pavlefshmërisë absolute, konkretisht me shitjen nën vlerë të truallit dhe kryerjen e veprimeve juridike me një shoqëri tregtare në likuidim.

61. Në përmbledhje të arsyeve të mësipërme, Gjykata çmon se vendimi i Gjykatës së Lartë nuk ka përmbushur standardin kushtetues të arsyetimit të vendimit, si element thelbësor i vendimit të drejtë, pasi ka dështuar t'u tregojë palëve se ato janë dëgjuar rregullisht prej saj. Për rrjedhojë, Gjykata vlerëson se pretendimi për cenimin e standardit të arsyetimit të vendimit është i bazuar.

62. Për sa i përket pretendimit tjetër të kërkeses për cenimin e së drejtës së gjykimit nga një gjykatë e caktuar me ligj, Gjykata vlerëson të mos ndalet në analizimin e tij, për sa kohë çështja do të merret përsëri në shqyrtim nga Gjykata e Lartë.

63. Në përfundim, Gjykata çmon se pretendimet e kërkeses për cenimin e së drejtës së aksesit substancial dhe standardit të arsyetimit të vendimit gjyqësor janë të bazuara, sipas arsyetimit të mësipërm të vendimit, ndaj kërkesa pranohet.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese, në mbështetje të neneve 131, pika 1, shkronja “f” dhe 134, pika 1, shkronja “i”, të Kushtetutës, si dhe neneve 71, 72 e vijuese të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar, njëzëri,

VENDOSI:

1. Pranimin e kërkesës.
 2. Shfuqizimin e vendimit nr. 00-2023-882 (117), datë 8.3.2023, të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, si të papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë.
 3. Dërgimin e çështjes për shqyrtim në Gjykatën e Lartë.
- Ky vendim është përfundimtar dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Marrë më 29.5.2024.

Shpallur më 9.7.2024.

Kryetare: Holta Zaçaj

Anëtarë: Fiona Papajorgji, Marsida Xhaferllari, Ilir Toska, Sandër Beci, Sonila Bejtja, Genti Ibrahimi, Marjana Semini

MENDIM PARALEL

1. Në gjykimin kushtetues të çështjes që i përket kërkueses, shoqërisë “Ferlut” sh.a., me objekt shfuqizimin e vendimit nr. 00-2023-882 (117), datë 8.3.2023, të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, si të papajtueshëm me Kushtetutën, edhe pse bashkohem me shumicën për pranimin e kërkesës, kam qëndrim të ndryshëm për shkaqet mbi të cilat është arritur në këtë përfundim, ndaj çmoj të shprehem me mendim paralel, sipas argumenteve në vijim.

2. Në mënyrë të përmbledhur, nga rrethanat e çështjes rezulton se kërkuësja është e paditur në një proces gjyqësor me objekt lirimin dhe dorëzimin e sendit (trualli), në të cilin ajo ka paraqitur kundërpadi me objekt pavlefshmërinë e kontratës së shitjes të kuotave shtetërore shoqërisë private (paditëse), regjistrimin e truallit në pronësi të shtetit dhe mundësinë e ushtrimit të parablerjes së tij. Pas pushimit të padisë, gjykata e shkallës së parë ka vijuar me gjykimin e kundërpadisë, duke e konsideruar atë si padi dhe në përfundim ka vendosur rrëzimin e saj, pasi kërkueses i mungonte legjitimimi aktiv. Në ndryshim nga ky qëndrim, gjykata e apelit ka vendosur pranimin pjesërisht të padisë, me argumentin se kërkuësja legjitimohej në kërkimet e saj dhe ka urdhëruar konstatimin e pavlefshmërisë së kontratës së shitjes të kuotave, regjistrimin e truallit në pronësi të shtetit dhe rrëzimin e padisë për pjesët e tjera.

3. Po kështu, nga rrethanat e çështjes rezulton se Gjykata e Lartë është vënë në lëvizje mbi bazën e rekurseve të subjekteve të interesuara. Nga përmbajtja e dosjes gjyqësore konstatohet se ato i janë komunikuar kërkueses (për të cilën nga shërbimi postar është shënuar “larguar”) dhe përfaqësuesit të saj (për të cilin në dëftesën e komunikimit rezulton shënimi “nuk e njoh”). Për këto shkaqe, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë ka kryer njoftimin me shpallje të rekurseve për kërkuesen, duke dërguar një kopje të tij pranë selisë së saj dhe një kopje është afishuar në mjediset e gjykatës. Gjykata e Lartë ka vendosur prishjen e vendimit të gjykatës së apelit dhe lënien në fuqi të vendimit të gjykatës së shkallës së parë.

4. Në këto kushte, kërkuësja ka paraqitur ankim kushtetues individual, duke pretenduar se vendimi i Gjykatës së Lartë ka cenuar të drejtën për proces të rregullt ligjor në drejtim të së drejtës së aksesit substancial, standardit të arsyetimit të vendimit dhe gjykatës së caktuar me ligj, si dhe të drejtën e

pronës private, të cilat shumica i ka trajtuar në drejtim të së drejtës së aksesit substancial dhe të standardit të arsytimit të vendimit.

5. Për sa i përket pretendimit për cenimin e së drejtës së aksesit substancial, shumica ka vlerësuar se duke mos u njoftuar për rekursin e paraqitura nga palët e tjera ndërgjyqëse as personalisht, as nëpërmjet përfaqësuesit të zgjedhur, kërkuësja është vënë në pamundësi që të paraqiste kundërrkurs për kundërshtimin e pretendimeve të palëve rekursuese dhe, rrjedhimisht, në pamundësi të ushtrojë të drejtën e saj të mbrojtjes ndaj shkaqeve të rekursit. Këto shkelje nuk janë verifikuar apo riparuar as nga Gjykata e Lartë (*shih paragrafët 35, 40 dhe 41 të vendimit*). Ndërsa për sa i përket pretendimit për cenimin e standardit të arsytimit shumica ka evidentuar se ndonëse në kushtet e dy vendimeve diametralisht të kundërta, Gjykata e Lartë nuk ka përmbushur detyrën e saj në procedurën rishikuese, pasi nuk ka treguar me qartësi se përse ka zgjedhur të konfirmojë përcaktimin e fakteve të gjykatës së shkallës së parë në raport me atë të gjykatës së apelit. Po kështu, vendimi i Gjykatës së Lartë paraqitet kontradiktor dhe përmban pasaktësi të dukshme në arsytim, pasaktësi të cilat duket se janë reflektuar më pas edhe në zbatimin e ligjit, lidhur me mënyrën e zgjidhjes së çështjes (*shih paragrafët 53-54*).

6. Nuk pajtohem me këtë mënyrë të trajtimit të pretendimeve të kërkuësës, pasi çmoj se ankimi kushtetues individual duhej të ishte shqyrtuar në drejtim të pretendimit për cenimin e standardit të arsytimit të vendimit të lidhur me të drejtën e aksesit substancial. Ndaj, në këtë drejtim, pajtohem me jurisprudencën e cituar nga shumica sipas së cilës e drejta për t'u njoftuar dhe për të marrë pjesë në gjykim u paraprin të drejtave të tjera, pasi nëse pala ndërgjyqëse nuk njoftohet për procesin gjyqësor, ajo detyrimisht do të gjendet në pamundësi objektive për të ushtruar të drejtat që i garantohen nga neni 42 i Kushtetutës (*shih vendimet nr. 40, datë 14.9.2023; nr. 8, datë 23.2.2021; nr. 49, datë 22.7.2016, të Gjykatës Kushtetuese*). E drejta e aksesit u garanton subjekteve të cenuara të drejtën t'i drejtohen një gjykate, e cila do t'i dëgjojë pretendimet e tyre dhe do të shpallë një vendim pas një gjykimi të drejtë dhe publik. Kjo e drejtë e individit nuk përfshin vetëm të drejtën për të vënë në lëvizje gjykatën, por edhe të drejtën për të pasur prej saj një zgjidhje përfundimtare për mosmarrëveshjen objekt gjykimi, pasi aksesin në gjykatë duhet të jetë substancial dhe jo thjesht formal (*shih vendimet nr. 22, datë 29.4.2021; nr. 3, datë 23.2.2016, të Gjykatës Kushtetuese*).

7. Megjithatë, referuar natyrës së gjykimit kushtetues të kërkesave individuale, Gjykata ka pohuar se në zbatim të parimit të *subsidiaritetit*, kontrolli i respektimit të standardeve kushtetuese për një proces të rregullt ligjor është funksion për më tepër i Gjykatës së Lartë (*shih vendimet nr. 19, datë 7.7.2022; nr. 6, datë 16.2.2021, të Gjykatës Kushtetuese*). Sipas Gjykatës, është detyrë e Gjykatës së Lartë që, si gjykatë ligji, të arsyetojë, qoftë edhe minimalisht, në rastet kur pretendimet e ngritura në rekurs kanë të bëjnë me interpretimin e ligjit, veçanërisht kur interpretimi i ligjit lidhet me të drejta kushtetuese substanciale të individit (*shih vendimet nr. 29, datë 1.11.2022; nr. 19, datë 7.7.2022, të Gjykatës Kushtetuese*). Ndërkohë vetë Gjykata nuk vepron si shkallë e katërt gjykimi, por ajo ndërhyr atëherë kur gabimi ligjor ose faktik nga gjykatat e juridiksionit të zakonshëm është aq i dukshëm, sa një gjykatë e arsyeshme nuk mund ta kishte bërë ndonjëherë ose është i tillë që gjykimin e bën të padrejtë (*shih vendimin nr. 30, datë 29.5.2023, të Gjykatës Kushtetuese*).

8. Në rastin në shqyrtim, sikurse u theksua më lart, rezulton se pas komunikimit të rregullt të rekurseve kërkuësës dhe përfaqësuesit të saj, duke qenë se ka qenë i pamundur njoftimi personal i tyre, gjykata e shkallës së parë ka kryer njoftimin me shpallje, sipas ligjit, duke përmbushur në këtë mënyrë detyrimet ligjore për njoftimin e palëve. Lidhur me mjetet e njoftimit, Gjykata në një rast, kur rekursi i është njoftuar pa sukses vetëm kërkuësit, është shprehur se mosrespektimi i kërkesave procedurale për njoftimin e rekursit nga ana e gjykatës së shkallës së parë, përbën barrë të tepruar për kërkuësin në drejtim të së drejtës së tij për t'u njoftuar dhe për t'u mbrojtur efektivisht, për sa kohë kjo gjykatë nuk ka ndërmarrë hapa të mëtijshëm për njoftimin e aktit përfaqësuesit të tij, por është mjaftuar vetëm me mënyrën përjashtimore të njoftimit, atë me shpallje publike (*shih vendimin nr. 57, datë 9.11.2023, të*

Gjykatës Kushtetuese). Ndërkohë ndryshe paraqitet situata në rastin konkret, kur njoftimi është kryer si për kërkuesen, ashtu edhe për përfaqësuesin e saj. Pavarësisht këtij fakti, shumica ka arsyetuar se gjykata e shkallës së parë ka përdorur mjetin e fundit të komunikimit duke u mjaftuar vetëm me shpalljen publike, por nuk ka treguar se cilat do të ishin veprimet e tjera që mund të ndërmernte ajo gjykatë sipas ligjit të kohës.

9. Prandaj jam e mendimit se për rastin e kërkueses, gjykata e shkallës së parë ka kryer njoftimin e rekurseve rregullisht sipas parashikimeve ligjore. Gjithsesi, duke qenë se marrja dijeni efektive e akteve (rekurseve në rastin në shqyrtim) përbën garanci të domosdoshme për individin, për procesin gjyqësor ku ai është palë dhe nisur nga fakti se për kërkuesen nuk është arritur njoftimi *personal* i tyre, vlerësoj se merr rëndësi marrja në konsideratë e prapësimeve të paraqitura prej saj me memon e datës 27.2.2023 përpara seancës së zhvilluar në këtë gjykatë. Ndërkohë, Gjkata e Lartë, sikurse pohon edhe shumica, nuk rezulton të ketë pasqyruar në vendimin e kundërshtuar këto prapësime të kërkueses.

10. Në këtë kuptim, Gjkata e Lartë, duke mos pasqyruar në vendimin e saj prapësimet e kërkueses ka krijuar dyshime në lidhje me marrjen në shqyrtim dhe vlerësimin e pretendimeve të saj. Shkaqet e paraqitura nga palët përbëjnë një element të rëndësishëm të përmbajtjes së vendimit gjyqësor, që tregon se Gjkata e Lartë i ka marrë parasysh pretendimet e tyre në respektim të së drejtës për t'u dëgjuar, parimit të kontradiktoritetit dhe barazisë së armëve. Për shkak se ky element nuk ka thjesht karakter formal në përmbajtjen e vendimit gjyqësor, jam e mendimit se Gjkata e Lartë nuk mund t'i anashkalonte ato. Prandaj, vlerësoj se ishte detyrë e Gjykatës së Lartë të merrte në shqyrtim prapësimet e kërkueses dhe t'u jepte përgjigje atyre, sepse vetëm nëpërmjet vlerësimit të shkaqeve të paraqitura në rekurs dhe prapësimeve të palëve ndërgjyqëse mund të justifikohet përfundimi i arritur në dispozitiv nga Gjkata e Lartë.

11. Thënë sa më lart, vlerësoj se shumica nuk duhej të kishte vijuar më tej me analizën e argumenteve të tjera në lidhje me pretendimet e paraqitura nga kërkuesja përderisa çështja do të kthehet për shqyrtim në Gjykatën e Lartë. Kjo e fundit, për pasojë, do të duhet të analizojë pretendimet e subjekteve të interesuara së bashku me ato të kërkueses, në zbatim të parimit të kontradiktoritetit. Konkretnisht, shumica e ka analizuar çështjen edhe nga pikëpamja ligjore, duke evidentuar se pasaktësitë e dukshme në arsyetimin e Gjykatës së Lartë janë reflektuar më pas edhe në zbatimin e ligjit, të lidhura me mënyrën e zgjidhjes së çështjes. Sipas shumicës, rezulton qartësisht se kërkuesja kishte kërkuar gjyqësisht të drejtën e privatizimit të truallit, fakt të cilin Gjkata e Lartë e ka mohuar shprehimisht në arsyetimin e saj. Në këtë mënyrë, marrja në shqyrtim nga shumica e argumenteve të tjera të paraqitura nga kërkuesja, në thelb, i ka diktuar Gjykatës së Lartë mënyrën e zgjidhjes së çështjes, veçanërisht në kushtet kur shumica është shprehur, se: *“referuar praktikës unifikuese të vetë Gjykatës së Lartë, ajo nuk mund të çonte në rrëzimin e padisë, por do duhej që për këtë shkak, gjykimi të ishte pushuar”* (shih paragrafin 50 të vendimit).

12. Bazuar në këto konsiderata, duket se shumica jo vetëm ka marrë rolin e një gjykate të shkallës së katërt të juridiksionit të zakonshëm, por i ka mohuar kërkueses të drejtën e shqyrtimit të çështjes në një shkallë gjykimi, e cila ka kompetencën dhe juridiksionin për ta realizuar atë. Një gjë e tillë nuk është atribut i kësaj Gjykate. Përkundër asaj çfarë ka qenë thelbi i shqyrtimit të çështjes të këtij ankimi kushtetues individual, duket se shumica ka shkuar përtej funksionit të kësaj Gjykate, duke marrë përsipër të vlerësojë dhe të arrijë në përfundime të cilat mund të ishin të ndryshme nëse Gjkata e Lartë do të merrte në shqyrtim edhe prapësimet e kërkueses, në aspektin e garancive që ofron aksesit substancial në atë gjykatë.

13. Për më tepër, kjo qasje e shumicës bie në kundërshtim me jurisprudencën kushtetuese, e cila në mënyrë konstante, në rastet kur ka vlerësuar si të bazuar cenimin e së drejtës së aksesit substancial, si një prej elementeve të procesit të rregullt ligjor, ka çmuar të mos ndalet në analizimin e pretendimeve të tjera të kërkuesve, për sa kohë çështja do të merrej sërish në shqyrtim nga Gjkata e Lartë, duke i

lënë kësaj të fundit mundësinë për të shqyrtuar në tërësi çështjen në drejtim të respektimit të të drejtave kushtetuese të individit (*shih vendimet nr. 23, datë 25.4.2023; nr. 7, datë 21.2.2023; nr. 29, datë 1.11.2022; nr. 10, datë 12.4.2022; nr. 27, datë 27.3.2017; nr. 73, datë 16.12.2016, të Gjykatës Kushtetuese*).

14. Në analizë të sa më sipër, çmoj se Gjykata duhej të shqyrtonte dhe pranonte pretendimin për cenimin e standardit të arsytimit të vendimit të lidhur me të drejtën e aksesit substancial vetëm për shkak të mosparaqitjes në vendimin e kundërshtuar të prapësimeve të kërkuases në lidhje me rekurset e subjekteve të interesuara. Ndërsa për sa u takonte argumenteve të tjera që kanë të bëjnë me këto pretendime, për sa kohë që çështja do të merret sërish në shqyrtim nga Gjykata e Lartë, ato duhej t'i lireshin për analizë dhe vlerësim asaj gjykate. Në përfundim, vlerësoj se pretendimi i kërkuases vetëm në këtë drejtim është i bazuar, ndaj kërkesa duhej të ishte pranuar.

Anëtar: Fiona Papajorgji